

ВІДГУК

офіційного опонента Червінської Інни Богданівни,
кандидата педагогічних наук, доцента, кафедри педагогіки початкової освіти
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
на дисертацію Шустової Наталії Юріївни
«Формування у майбутніх учителів початкової школи здатності до
професійного саморозвитку у процесі фахової підготовки»,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних
наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти
04 - Професійна освіта

Представлена тема дисертаційного дослідження є актуальною в кількох наукових площинах: у контексті сутності проблеми готовності майбутніх учителів до професійного саморозвитку; у контексті методичного супроводу та педагогічного забезпечення формування готовності через застосування інноваційних форм та методів та моделей підготовки майбутнього педагога; у контексті дослідно-експериментальної перевірки педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів до професійного саморозвитку у процесі фахової підготовки. Окреслені завдання визначають актуальність і запитаність розкриття визначених площин дослідження.

Відповідно погоджуємося з дисертанткою стосовно того, що зазначена проблема досі не отримала належного висвітлення у вітчизняній педагогічній науці, а тому її дослідження є на часі. У науковому педагогічному доробку в Україні відсутній ґрунтовний аналіз теорії і практики формування готовності майбутніх учителів початкової школи здатності до професійного саморозвитку у процесі фахової підготовки.

Дослідження Н. Шустової є актуальним в умовах інтеграції освіти системи України до європейського освітнього простору та вимог нової української школи. Адже присвячене формування у майбутніх учителів

початкової школи здатності до професійного саморозвитку у процесі фахової підготовки. Непоодинокі випадки, коли нам доводиться зустрічатися з відсутністю у студентів мотивації до професійного саморозвитку. І лише творчі викладачі, здатні до професійного саморозвитку, можуть забезпечити професійний саморозвиток своїх студентів.

Варто відзначити, що тема рецензованої дисертації відповідає тематичному плану наукових досліджень Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Теоретико-методичні засади формування загальнопедагогічної компетентності сучасного вчителя в контексті становлення європейського простору вищої освіти» (державний реєстраційний номер 0115U002571), (протокол № 7 від 21.12.2005 р.)

Цікавими є хронологічні межі дослідження 2004-2015 рр. та представлений список публікацій автора, що складає 19 робіт, з яких 9 – у фахових виданнях (зокрема 2 публікації в зарубіжних наукових виданнях), 7 – апробаційного характеру, 3 – наукові праці, які додатково відображають результати дисертації, які засвідчують, що перед нами виважений і послідовний дослідник презентованої проблеми.

Визначення актуальності тематики, що розробляється, надало дисертантці можливість на основі застосованої методології в цілому грамотно визначити об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження. Загалом методологія наукового дослідження Н. Шустової забезпечує вірогідність наукових тверджень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Понятійний апарат дослідження в повному обсязі розкриває зміст представленої теми й ті ключові аспекти, які ґрунтовно розкриває авторка.

Оскільки наука розвивається, лише збагачуючись новими фактами, модернізуючи методи дослідження, з допомогою яких здобувається та інтерпретується нове знання, то у цьому сенсі дисертація задовольняє вимоги наукової новизни, оскільки, з одного боку, розширює знання про професійний саморозвиток у процесі фахової підготовки, а з другого –

репрезентує дослідження, виконане у руслі новітніх методологічних тенденцій в педагогічній науці.

Дисертаційна робота має безперечну наукову новизну, оскільки в ній вперше проведено аналіз проблеми формування здатності майбутніх учителів до професійного саморозвитку, розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх учителів до професійного саморозвитку у процесі фахової підготовки, описано прийоми, засоби, методичний інструментарій та педагогічні умови її реалізації.

Вагомість дисертаційної роботи зумовлена й використанням широкої джерельної бази (список використаних джерел включає 237 найменувань) та належною апробацією результатів дослідження.

Дисертанткою продемонстровано високу культуру наукового мислення. Чітко прослідковується вміння автора досліджувати та вирішувати наукові проблеми та питання, які виникають під час написання дисертаційної роботи. Варто відзначити також аргументованість та переконливість викладу матеріалу в роботі.

Мета, об'єкт, предмет і задачі дослідження сформульовані чітко та зрозуміло, що дало дисертантці можливість розробити логіку дослідження та методику проведення педагогічного експерименту.

Вірогідність наукових результатів дослідження забезпечується використанням сучасних методологічно-теоретичних засад та застосуванням відповідних методів наукового пошуку, які дали змогу об'єктивно проаналізувати кожну джерельну базу, а також впровадженням результатів дослідження у педагогічний процес вищих навчальних закладів України.

Структура дисертації загалом традиційна для педагогічних досліджень. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

Розглянемо їх детальніше. У вступі аргументовано й логічно обґрунтовано вибір теми, її актуальність, сформульовано методологічні

засади роботи, визначено мету, предмет, об'єкт та завдання дослідження, окреслено наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про їх апробацію та впровадження.

Вважаємо за доцільне наголосити, що доречне використання сучасних підходів до цілісного вивчення педагогічних явищ і процесів та адекватних меті і завданням методів наукового пошуку, дало можливість автору дисертації уникнути традиційної описовості, характерної для дисертаційних робіт із визначеної проблематики, і зосередитись на проблемних у контексті визначеної теми аспектах. До них, на нашу думку, належать формування у майбутніх учителів початкової школи здатності до професійного саморозвитку у процесі фахової підготовки; організаційно-педагогічні умови формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи, які передбачають конкретизацію змісту фахової підготовки майбутніх учителів з урахуванням специфіки професійної діяльності у початковій школі; визначення й обґрунтування критеріїв сформованості в майбутніх учителів початкової школи здатності до професійного саморозвитку; визначені й експериментальній перевірці рівнів сформованості здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи: (високий, достатній, середній і низький); проектування моделі формування готовності майбутніх учителів до саморозвитку.

Нам імпонує акцентування уваги дисертантки на процес удосконалення педагогічної діяльності викладачів щодо формування основ професійного саморозвитку майбутніх фахівців шляхом оволодіння ними інноваційними прийомами і засобами професійного саморозвитку.

Теоретичні положення та практичні розробки запропонованого дослідження можуть бути використані у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи, магістрів, аспірантів і у системі післядипломної педагогічної освіти.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробці методичного супроводу реалізації організаційно-педагогічних умов

формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи, у представлені удосконаленого автором методичного інструментарію формування досліджуваної здатності.

Нам імпонує те, що теоретичний контент дослідження знайшов чітке практичне застосування шляхом апробації діагностичної методики визначення рівнів сформованості здатності до саморозвитку особистості майбутнього вчителя початкової школи.

З метою підвищення показників готовності студентів педагогічного навчального закладу до професійного саморозвитку дослідницею підготовлено комплекс методичних рекомендацій викладачам вищих навчальних закладів України щодо використання педагогічних прийомів і діагностичних методик, які реалізуються шляхом застосування інформаційних ресурсів, навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій та ін.

Викликає зацікавлення з практичної точки зору, професійно зорієнтований, підготовлений автором в контексті дослідження, практичний poradnik «Формування основ професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки».

В межах проведеного дослідження Н.Ю. Шустовою розроблено спецкурс «Основи професійного саморозвитку вчителя», який сприятиме поглибленню та розвитку фахової підготовки майбутнього вчителя, шляхом інтеграції змістового наповнення та розширення застосування можливостей організаційно-методичного інструментарію формування його здатності до професійного саморозвитку.

На основі факторного аналізу сукупності основних чинників, які впливають на процес формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи та на підставі аналізу науково-методичної літератури та базуючись на власному багаторічному досвіді практичної діяльності в педагогічному коледжі, автором виокремлено п'ять ключових чинників, які вона успішно апробувала під час дослідження

методики формування здатності до професійного саморозвитку у майбутніх учителів початкової школи.

Новаторським здобутком дослідника вважаємо визначення й теоретичне обґрунтування організаційно-педагогічні умови формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи (стимулювання мотивації до професійного саморозвитку; удосконалення методів і прийомів організації самостійної пізнавальної діяльності студентів; спрямованість удосконалення педагогічної діяльності викладачів на формування основ професійного саморозвитку майбутніх фахівців; оволодіння студентами прийомами і засобами професійного саморозвитку; створення праксеологічного середовища закладу вищої освіти).

Такий підхід повністю виправданий і дав можливість дисертанту успішно виконати окреслені завдання дослідження.

Безперечною заслугою Н. Шустової є здійснений у першому розділі ґрунтовний аналіз теоретичних засад формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи, вивчення джерельної бази дослідження, детальна характеристика наукового тезаурусу окресленої проблеми та визначення структури готовності майбутніх учителів до професійного саморозвитку.

Автором проаналізовано європейський досвід і традиції підготовки педагогів до професійного саморозвитку, визначено ключові засади та атрибути, що дасть змогу його узагальнити, систематизувати і творчо застосовувати у практичній діяльності системи вищої освіти та загальноосвітніх шкіл України.

Таким чином, виходячи з вищесказаного можна зробити висновок, що описана автором ефективна квазіпрофесійна діяльність викладачів і студентів, буде сприяти створенню праксеологічного середовища, як однієї з важливих організаційно-педагогічних умов формування здатності до професійного саморозвитку майбутнього вчителя початкової школи

Цікавим є авторське бачення запропонованої моделі формування здатності до професійного саморозвитку майбутнього вчителя початкової школи (с. 116) з урахуванням сучасних вітчизняних і закордонних напрацювань щодо професійно-особистісного розвитку педагога, яка розкриває організаційно-педагогічні умови, методи й прийоми, форми, засоби, критерії, рівні та очікувані результати щодо сформованості здатності до професійного саморозвитку майбутнього вчителя початкової школи.

Відповідно до авторського задуму, у другому розділі безпосередньо розкривається опис методичного супроводу реалізації організаційно-педагогічних умов формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи. Дослідниця на належному рівні описує методичний інструментарій сучасних надбань української педагогічної науки щодо саморозвитку особистості у практиці підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Як позитивне варто зауважити, що дисертанткою конкретизовано змістове наповнення підготовки майбутніх педагогів з урахуванням специфіки їх подальшої професійної діяльності, шляхи та застосування інноваційних педагогічних технологій.

Результати проведеної Н. Шустової дослідно-експериментальної роботи підтвердили, що самоспостереження, самооцінка, моделювання навчальних ситуацій, обмін досвідом, бесіди, дискусії, вивчення позитивного педагогічного досвіду, інтерактивні методи, метод проектів є ефективними методами формування здатності майбутніх учителів початкової школи до професійного саморозвитку. До ефективних прийомів формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи, запропонованих автором відносимо: «Оціни себе», «Відстрочена відгадка», «Втримай власну позицію», «Навчаючи, учись», «Поясни нове», «Спіймай помилку», «Часових обмежень», «Шпаргалки», «Найкраще завдання», «Рефлексія власної діяльності» та інші.

У третьому розділі дисертації автором здійснено дослідно-експериментальну перевірку ефективності методики реалізації організаційно-педагогічних умов формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи. Як позитивний чинник варто відмітити те, що в педагогічному експерименті взяли участь 618 студентів напряму підготовки «Початкова освіта» та 16 викладачів педагогічних коледжів та університетів, що засвідчує професійний підхід дослідника.

Результати педагогічного експерименту, проведеного за матеріалами дослідження підтвердили ефективність авторської моделі, яка забезпечує належну результативність процесу формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки.

Як позитивний чинник, варто відзначити визначення дослідницею найбільш ефективних засобів навчання, спрямованих на формування здатності до професійного саморозвитку майбутнього вчителя серед яких варто особливо відмітити технологію контекстного навчання. Адже саме організація процесу підготовки майбутнього вчителя початкової школи на базі технології контекстного навчання сприяє послідовному наближенню студента до майбутньої професійної діяльності (с.172, с.181)

Запропонований дисертанткою методичний інструментарій (ресурси мережі Інтернет, електронні підручники, педагогічні програмні засоби, спеціально спрямоване професійне мовлення, навчальні ситуації та моделювання, мультимедійні проектори, інтерактивні дошки) ми розглядаємо як виписану автором узгоджену систему спеціальних методів, прийомів і засобів, послідовне і методично доцільне використання яких забезпечить ефективність формування основ саморозвитку майбутніх учителів початкової школи.

Виваженими і всебічними є висновки до дисертації, які охоплюють весь спектр проведеного дослідження і всебічно представляють його результати та узагальнення автора.

Однак, як будь-яке дослідження, виконане на науково-теоретичному ґрунті, дає простір для міркувань, висловлення зауважень і побажань.

- У дисертації надано глибокий теоретичний аналіз можливостей різних дисциплін у підготовці майбутніх учителів початкової школи до професійного саморозвитку, в той же час бажано було б детальніше розглянути у формульованому експерименті як саме реалізовувалися в процесі вивчення різних дисциплін ці можливості.

- Однією з педагогічних умов формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи в дисертації вказано створення в педагогічному навчальному закладі психологічного середовища. Ця умова дійсно є важливою і її формулювання сумнівів не викликає. Однак вважаємо, що можна було б детальніше описати особливості створення такого середовища.

- На сторінці с. 105 вказується, що «за допомогою оцінки експертів, були виявлені найбільш суттєві фактори». На наш погляд доцільніше було б ґрунтовніше описати результати експертних оцінок та принцип проведення експертизи, що підсилило б вірогідність отриманих результатів.

- В останньому підрозділі дисертації автором подано аналіз результатів педагогічного експерименту. Вважаємо, що цей підрозділ варто було б розширити за рахунок більш детальної характеристики якісних змін формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи.

- Методику формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи варто було б розкрити ґрунтовніше, з детальним описом етапів цього процесу.

Висловлені міркування та пропозиції аж ніяк не знижують загальної високої оцінки дисертаційного дослідження, а точніше засвідчують собою доказ самостійності, вияву індивідуального науково-пошукового стилю Наталії Юрїївни, що неминуче й природно викликає дискусію.

Підсумовуючи зазначене вище, наголошуємо, що наукові результати дослідження є особистим досягненням здобувача.

Автореферат повністю відображає зміст відповідних розділів дисертаційної роботи. Основні положення дисертації достатньо апробовані на науково-практичних конференціях і наукових семінарах різного рівня.

Таким чином, рецензована робота є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке має актуальність, новизну, практичну значущість і відповідає чинним вимогам, зазначеним у пп. 9, 11, 12-14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, що є підставою для присудження Шустовій Наталії Юріївні наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. 04 – Професійна освіта.

Офіційний опонент

кандидат педагогічних наук, доцент,

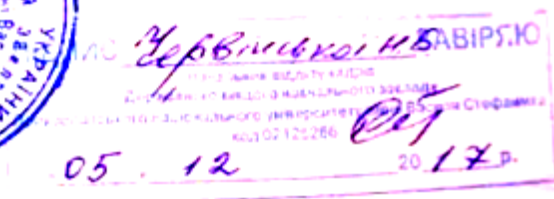
доцент кафедри педагогіки

початкової освіти

ДВНЗ «Прикарпатський національний

університет імені Василя Стефаника»

І.Б. Червінська

ВІДГУК

офіційного опонента про дисертацію Шустової Наталії Юріївни «Формування у майбутніх учителів початкової школи здатності до професійного саморозвитку у процесі фахової підготовки» подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Входження України в європейський та світовий освітній простір зумовлюють потребу вдосконалення підготовки майбутніх учителів. Педагогічна освіта має перетворитися на розвивальне середовище, в якому майбутні вчителі набувають необхідних професійних компетентностей, формують уміння самостійно оволодівати новими знаннями впродовж майбутньої професійної діяльності та самостійно розвивати необхідні педагогічні якості.

Зростання вимог держави до якості професійної підготовки вимагає переміщення акцентів у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи із завдань формування професійних знань, умінь і навичок на формування їхніх професійних компетентностей, серед яких здатність до самоосвіти, самовдосконалення, саморозвитку. Особливої актуальності набуває необхідність розробки практичного інструментарію і методики формування механізму саморозвитку особистості майбутнього вчителя початкової школи.

Отже, тема дисертаційного дослідження Н.Ю. Шустової є актуальною. Це підтверджується й чітко визначеними суперечностями обраної проблеми, глибоке усвідомлення якої дало змогу здобувачеві правильно сформулювати об'єкт і предмет, поставити адекватні мету й завдання дослідження, із нових позицій підійти до висвітлення низки питань, відшукати способи їх розв'язання. Для цього використано комплекс теоретичних, емпіричних та статистичних методів дослідження.

Аналіз філософської та психолого-педагогічної літератури дозволив визначити професійний саморозвиток вчителя як цілеспрямований процес розвитку власних особистісних і професійних якостей, заснований на взаємодії внутрішніх і, свідомо сприйнятих зовнішніх факторів, та спрямований на

підвищення рівня професійної компетентності. Здобувачем з'ясовано, що професійна самоосвіта майбутнього вчителя (цілеспрямована самостійна діяльність з удосконалення наявних і придбання нових професійно значимих знань) є необхідною складовою його професійного самовдосконалення (свідома діяльність майбутнього вчителя, спрямована на підвищення рівня професійної компетентності), яка, в свою чергу, є складовою професійного саморозвитку майбутніх учителів (процес якісних змін майбутнього педагога, які характеризуються вдосконаленням та оновленням його професійних якостей).

Аналіз професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в США, Великобританії, Німеччини, Франції та Польщі дозволив здобувачеві виокремити чинники формування їхньої фахової компетентності, серед яких: організація шкіл професійного розвитку; спонукання студентів до визначення й обґрунтування власної позиції щодо будь-якого питання; закріплення персонально за кожним майбутнім учителем викладача-наставника; виважений відбір абітурієнтів з необхідними розумовими та особистісними якостями; запровадження комунікативних тренінгів; проходження педагогічної практики на базі шкіл, де майбутні вчителі отримають місце роботи; модульний характер профільної підготовки вчителя; модернізація стандартів підготовки вчителів; інтегративна професійна підготовка; планомірна профорієнтаційна робота; проходження річної інтернатури в інноваційних закладах освіти.

У процесі наукового пошуку доведено, що професійний саморозвиток майбутніх учителів варто розглядати як складний багатокомпонентний процес, що залежить від багатьох чинників, визначальними серед яких є професійне самопізнання, професійна самоосвіта та професійне самовдосконалення. Основи професійного саморозвитку майбутнього вчителя початкової школи визначено як певну систему показників здатності майбутніх учителів до тих видів діяльності, сформованість яких має забезпечити ефективність процесу професійного саморозвитку.

Здобувачем проаналізовано, за рівнем узагальнення, зміст таких базових понять дослідження як професійна самоосвіта, професійне самовдосконалення,

особистісний саморозвиток, професійний саморозвиток. Це дозволило потрактувала сутність поняття «здатність майбутнього вчителя початкової школи до професійного саморозвитку» - це важлива складова сформованості його професійних компетентностей, результат фахової підготовки у педагогічному навчальному закладі, який полягає у сформованості основ професійного саморозвитку вчителя.

На основі здійсненого факторного аналізу сукупності основних чинників, які впливають на процес формування основ професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи, здобувачем були виокремлені організаційно-педагогічні умови його формування, зокрема: стимулювання мотивації до професійного саморозвитку; вдосконалення методів та прийомів організації самостійної пізнавальної діяльності студентів; спрямованість удосконалення педагогічної діяльності викладачів на формування основ професійного саморозвитку майбутніх фахівців; оволодіння студентами прийомами і засобами професійного саморозвитку; створення праксеологічного середовища. Розроблено критерії сформованості в майбутніх учителів початкової школи здатності до професійного саморозвитку, зокрема: загальної здатності студента до особистісного саморозвитку; здатності студента до вдосконалення власної діяльності; здатності майбутнього вчителя до вдосконалення професійних якостей; здатності до ефективної самостійної діяльності з метою професійного зростання; здатності до реалізації технології професійного саморозвитку. З'ясовані й експериментально перевірені рівні сформованості здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи: високий, достатній, середній і низький.

Для проведення формувального експерименту розроблено структурно-функціональну модель формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи, що включає систематизовані та логічно взаємопов'язані принципи, методи та прийоми, а також реалізує визначені організаційно-педагогічні умови, що передбачають спеціальну організацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, із застосуванням певних методів,

прийомів, засобів, орієнтованих на формування основ професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи. У процесі формувального експерименту апробовано спецкурс «Основи професійного саморозвитку вчителя», який поглиблює, розвиває та інтегрує зміст фахової підготовки майбутнього вчителя, розширюючи можливості організаційно-методичного інструментарію формування необхідних професійних здатностей. Основні завдання спецкурсу передбачали: діагностику наявності індивідуальних особливостей студентів, які необхідні для професійного саморозвитку; формування мотивації до особистісного та професійного зростання; ознайомлення з прийомами, методами та засобами професійного саморозвитку; створення умов формування необхідних знань і вмінь професійного саморозвитку.

Результати дослідно-експериментальної роботи підтвердили, що ефективними прийомами формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи є: «Оціни себе», «Відстрочена відгадка», «Втримай власну позицію», «Навчаючи, учись», «Поясни нове», «Спіймай помилку», «Часових обмежень», «Шпаргалки», «Найкраще завдання», «Рефлексія власної діяльності» та інші. Ефективними формами формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи визначено ділові ігри, захист проєктів, спеціально організовані самотійна робота та педагогічна практика, спецкурс, участь у конференціях, методичних об'єднаннях викладачів, обговорення актуальних питань в професійно-орієнтованих чатах і блогах тощо.

Використання різноманітних діагностичних методик і методів перевірки гіпотези дослідження впродовж контрольного етапу формувального експерименту дали можливість: визначити рівні сформованості здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи; систематизувати та проаналізувати результати формувального експерименту та підтвердити ефективність запропонованої методики формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи.

Експериментально доведено, що авторська модель забезпечує належну результативність процесу формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки. Результати переконливо довели, що показники були вищі у майбутніх учителів початкової школи ЕГ, ніж КГ, що підтверджується відповідними статистичними розрахунками й довідками про впровадження результатів дослідження.

Отже, дослідження має належну наукову новизну. Практичну цінність для професійної педагогіки мають напрацювання здобувача щодо розроблення змістово-методичного забезпечення формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи.

Вірогідність отриманих результатів і висновків забезпечено ґрунтовним аналізом значного обсягу інформаційних джерел, доцільно вибраними й використаними методами дослідження, репрезентативністю вибірки, досягнутою ефективністю експериментальної роботи.

Зміст дисертації органічно доповнюють і конкретизують додатки.

Проведений аналіз рукопису дисертації та публікацій повністю відображають її основні положення й результати, що дає підстави розглядати дослідження Шустової Наталії Юріївни як завершений і цілісний доробок з важливої для вітчизняної професійної освіти проблеми.

Вищесказане свідчить, що представлене дисертаційне дослідження є завершеним, а зроблені в ньому узагальнення та висновки теоретично обґрунтовані. Його зміст узгоджується з основними положеннями висвітленими у змісті автореферату. Основні результати дисертаційного дослідження в повному обсязі викладені у наукових фахових виданнях. Зокрема, здобувач має 19 публікації, з них 7 статі у фахових виданнях України і 2 в зарубіжних наукових виданнях.

Підкреслюючи достовірність наукових здобутків дисертантки, слід вказати на окремі зауваження та висловити побажання.

1. На початку параграфа 1.2 заявлено про аналіз особливостей формування фахової компетентності майбутніх учителів початкової школи у

США, Великобританії, Німеччині, Франції, Польщі, а здійснено аналіз систем підготовки вчителя початкової школи у цих країнах. У другій частині параграфу представлено науковий доробок українських науковців щодо професійного розвитку вчителя початкової школи. Як це узгоджується із назвою параграфу. Нажаль відсутній аналіз сучасної законодавчої освітньої бази України щодо актуальності досліджуваної проблеми.

2. Параграф 2.1 в якому обґрунтовані організаційно-педагогічні умови формування здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи треба було б так і назвати, а модель є засобом досягнення кінцевого результату.

3. У параграфі 2.2 велика увага приділена загальному аналізу прийомів формування здатності до саморозвитку студентів педагогічних навчальних закладів, а у параграфі 3.2 ці ж прийоми щодо викладання математики у початковій школі. Натомість особистості майбутнього вчителя початкової школи не приділено достатньо уваги, відсутній аналіз змісту формування здатності до саморозвитку студентів, проаналізовано тільки авторський спецкурс.

4. Про контекстне навчання бажано було б говорити при обґрунтуванні моделі, а не аналізуючи прийоми формування здатності до саморозвитку студентів педагогічних навчальних закладів.

5. У назві третього розділу і його змісті заявлено про методiku реалізації організаційно-педагогічних умов, а чому її немає в науковій новизні як авторського здобутку. Яким чином на узагальнюючому етапі формувального експерименту перевірялась ефективність авторської методики у закладах вищої освіти?

6. Вами визначені критерії та показники сформованості здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів початкової школи, але як визначалась сформованість цієї здатності за кожним критерієм у третьому розділі не відображено.

7. У додатках А-Ж відображено теоретичний аналіз досліджуваної проблеми, який мав би бути у змісті, а у додатках він міг би бути узагальнений у вигляді таблиць.

Висловлені зауваження не зменшують високу наукову значущість роботи, яка є концептуальною, цілісною, завершеною, що робить вагомий внесок у розвиток теорії та методики професійної освіти.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Шустової Наталії Юріївни «Формування у майбутніх учителів початкової школи здатності до професійного саморозвитку у процесі фахової підготовки» є завершеною самостійною працею, у якій отримано нові наукові результати. За актуальністю й змістом, обсягом і якістю оформлення, повнотою викладу теоретичних положень і практичних напрацювань у дисертації й публікаціях, дослідження відповідає вимогам, що ставляться до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора з наукової роботи
Інституту педагогічної освіти і
освіти дорослих НАПН України

Л. О. Хомич

Хомич Л. О.

